

Vastaus Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän sekä 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä

VD/2473/00.02.00.03/2024

KK/IK/AV/TR/KV/VT/EK

Keskustan valtuustoryhmä, Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä, Liike Nyt valtuustoryhmä, Vasemmistoliiton valtuustoryhmä, Perussuomalaisten valtuustoryhmä, Vihreiden valtuustoryhmä ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmä sekä 4 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Tämän aloitteen allekirjoittajat esittävät, että Vantaalla selvitetään ja läpivalaistaan erilaiset vaihtoehdot perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseksi sekä tuodaan esille nykyiset toteutuneet ryhmäkoot. Samalla tulee selvittää, millaiset taloudelliset vaikutukset eri ryhmäkokojen pienentämisen vaihtoehdoilla on sekä se, miten ryhmäkoot vaikuttavat esimerkiksi lapsen ja nuoren oppimiseen, työrauhan ja turvallisuuden kokemukseen, koulukiusaamisen määrään sekä opettajien työhyvinvointiin.

Toivetta ryhmäkokojen pienentämisestä on viime vuosina tuonut esille niin opettajat (esimerkiksi Vantaan perusopetuksen opettajien veso-päivätyöskentelyn tuotos syksyltä 2021), vanhemmat, Vantaan nuorisovaltuusto kuin me luottamushenkilötkin esimerkiksi valtuustoseminaarien yhteydessä. Tällä hetkellä Vantaalla jokainen koulu saa kaupungilta tietoon kokonaisbudjetin ja koulun/rehtorin tehtävänä on tehdä parhaat mahdolliset opetusjärjestelyt annetuilla määrärahoilla ja käytössä olevilla tiloilla. Koulut päättävät itsenäisesti myös sen, kuinka paljon he panostavat luokkamuotoiseen pienluokkatoimintaan ja kuinka paljon erityistä tukea tarvitsevia tuetaan yleisopetuksen yhteydessä. Selkeää käsitystä keskimääräisistä, saatikka toteutuneista ryhmäkoista ei ainakaan kaupungin päättäjillä ole.

Päättäjien olisi hyvä myös tietää, miten rehtorit, opettajat ja oppilaat kokevat tämänhetkisen rahoituksen ja tilamitoitusten riittävyyden. Kuten tiedetään, Vantaan perusopetuksen tilamitoitukset ovat erittäin tiukat, minkä vuoksi perusluokkien ryhmäkokojen pysyvä pienentäminen koulukohtaisena päätöksenä on usein käytännössä vaikeaa. Muun muassa tämän vuoksi ryhmäkokoja onkin pyritty pienentämään jakotunneilla sekä esimerkiksi laaja-alaisten erityisopettajien ja resurssiopettajien palkkaamisella.

Tämän aloitteen allekirjoittajat ovat sitä mieltä, että Vantaalla tulee kiteyttää, millainen ryhmäkokojen pienentäminen tukee parhaalla tavalla lasten ja nuorten kasvua, oppimista ja hyvinvointia. On selvittävä myös, kumpi on oppimistulosten kannalta parempi vaihtoehto: oppiaineiden tuntimäärien lisääminen vai ryhmäkokojen pienentäminen ja onko vaikuttavampaa pienentää ryhmäkokoja pysyvästi vai esimerkiksi jakotunneilla ja laaja-alaista erityisopettajia ja resurssiopettajia lisäämällä. Tässä selvitystyössä tulee kuulla niin oppilaita, heidän huoltajiaan kuin koulun henkilöstöäkin.”

Kaupunginvaltuusto 25.3.2024 § 18

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:

- allekirjoitettu Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän ja 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan perusopetuksen koulujen yleisopetuksen luokkakoot ovat 14–28 oppilasta/luokka. Perusopetuksen kouluille osoitettu rahoitus perustuu yhdenvertaiseen rahoituslaskelmaan, jossa huomioidaan: oppilasmäärä, erityisen tuen oppilaiden määrä, vuosiluokalla opettavien oppituntien määrä ja erityisopettajaresurssi sekä muita muuttujia. Rahoituslaskelma on sellainen, että eri koulujen oppilaat ovat lähtökohtaisesti yhdenvertaisessa asemassa ja opetus voidaan järjestää keskimäärin samankokoisissa opetusryhmissä samankaltaisissa kouluissa. Ne koulut, jotka saavat tarveperusteista koulutuksellista tasa-arvorahoitusta merkittävästi, voivat antaa opetusta hiukan pienemmissä opetusryhmissä tai palkata enemmän erityisopettajia ja /tai koulunkäynninohjaajia.

Luokkakoon vaikutuksiin liittyvissä tarkasteluissa on tärkeä erottaa seuraavat käsitteet:

Luokkakoko tarkoittaa hallinnollista yleisopetuksen (ei pienryhmäopetus) perusyksikköä, josta luokanopettaja tai luokanvalvoja vastaa. Vantaan yleisopetuksen luokkakoon keskiarvo vuosiluokilla 1.–9. on 20,8 oppilasta, 1.–6. -luokilla 20,7 ja 7.–9. -luokilla 20,9 (tilastointipäivä 2023).

Keskimääräinen opetusryhmäkoko tarkoittaa sen opetusryhmän kokoa, jossa oppilas keskimäärin opiskelee. Keskimääräinen ryhmäkoko on pienempi kuin luokkakoko, koska siinä huomioidaan jakotunnit, samanaikaisopetus ja palkkitunnit. Vantaan perusopetuksen keskimääräinen opetusryhmäkoko vuosiluokilla 1.–9. on 16,45 (tilastointipäivä 2023)

Jakotunti tarkoittaa sitä, että luokka jaetaan kahteen osaan. Tällöin esimerkiksi aamulla klo 8–9 puolet luokasta opiskelee opettajan johdolla ja vasta klo 9 kouluun tulee toinen puolikas luokkaa. Koko luokka yhdessä opiskelee klo 9–13 ja aamulla klo 8 kouluun tulleet pääsevät kotiin klo 13 ja klo 13–14 myöhemmin kouluun tullut puolikas luokkaa opiskelee.

Ryhmäkoon tämänhetkinen tilanne ja kehitys

Vantaan keskimääräinen opetusryhmäkoko vuosiluokilla 1–9 on kuuden suurimman kaupungin vuonna 2023 valmistuneessa vertailussa (vuoden 2021 tilastointipäivä) toiseksi pienin: Espoo 16,2, Helsinki 17,3, Oulu 18,5, Turku 20,6 ja Vantaa 17,1. Vantaan luokkakokojen keskiarvo on pienentynyt todella merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, luokkakoon keskiarvo on laskenut vuosiluokilla 1.-6. vajaalla neljällä oppilaalla 24,5 -> 20,7.

Eri alueiden väestömäärän kehitys ja olemassa olevat koulutilat vaikuttavat luokkakokoihin. Tämä ei tarkoita, että keskimääräinen opetusryhmäkoko on suurempi niissä kouluissa, joissa luokkakoko on suurempi kuin Vantaalla keskimäärin, sillä jokainen oppilas tuo rahoitusta koulun talousarvioon. Oppilaaksiotto on määritelty aluepäällikön ja ruotsinkielisen palvelualuejohtajan toimivaltaan. He

pyrkivät tasaamaan oppilasmäärää alueensa koulujen välillä tarkoituksenmukaisesti siten, että kouluilla olisi mahdollista rakentaa hallinnolliset luokkakoot ja keskimääräiset opetusryhmäkoot keskiarvoja mukaillen sekä oppilaiden ja opetusryhmien tarpeet huomioiden.

Vantaalla jokainen koulu saa yhtenevällä laskentamallilla sekä Koulutuksellisen tasa-arvoindeksien (KOTA-indeksi) pohjalta lasketun kokonaisbudjetin. Koulun rehtori, johtoryhmää kuultuaan, päättää tarkoituksenmukaiset ja parhaat mahdolliset opetusjärjestelyt annetuilla määrärahoilla ja käytössä olevilla tiloilla. Koulut päättävät budjettinsa puitteissa oppilaiden tarpeet huomioiden luokkakoista, opetusryhmien ja jakotuntien määrästä, resurssiopettajien ja laaja-alaisten erityisopettajien määrästä sekä tuen järjestämisestä joko pienryhmissä tai integroituna. Edellä mainitut seikat vaikuttavat siihen, minkä kokoiset luokkakoot ovat ja mitkä ovat keskimääräiset opetusryhmäkoot.

Vaihtoehdot ryhmäkokojen pienentämiseen

Ryhmäkokojen pienentämiseen on teoriassa kaksi eri mahdollisuutta;

1) pienentää luokkakokoa tai 2) pienentää keskimääräistä opetusryhmäkoko, joka tapahtuu lisäämällä jakotunteja ja/tai samanaikaisopettajia.

Luokkakoon pienentämisen talousvaikutuksia kuvataan oheisessa liitteessä 1. Luokkakokojen pienentämisen kustannusvaikutuksia ei tule ainoastaan oppilasmäärän jakamisesta pienempiin ryhmiin ja opettajien määrän kasvusta, vaan vaikutukset ulottuvat myös tilakustannuksiin, koska uusille ryhmille tulee saada opetukseen käytettäviä tiloja.

Liitteenä olevasta aineistosta voidaan esimerkiksi todeta, että mikäli päätettäisiin pienentää Vantaan keskimääräistä luokkakokoa (noin 21 oppilasta) kahdella oppilaalla noin 19 oppilaaseen, se maksaisi yhteensä noin 12,2 miljoonaa euroa. Tästä henkilöstökustannusten osuus on 9,6 M€ ja tilakustannusten (vuokrat ja siivous) 2,6 Me.

Jakotunnit ovat kouluissa myös laajasti käytössä opetusryhmien pienentämiseen, mutta vaihteluväli voi olla suuri koulujen välillä tai jopa koulun sisällä. Rehtori päättää jakotuntien käytöstä vuosittain työjärjestyksen ja lukuvuosisuunnitelman laadinnan yhteydessä. Tietyissä oppiaineissa (kotitalous, fysiikka ja kemia) opetusryhmäkoon työturvallisuussuositus on 16 oppilasta. Jakotuntien kustannusvaikutus voidaan laskea opettajan keskimääräisen tuntiannon mukaan. Yhden vuosiviikkotunnin hinta on noin 2500 €. Jos esim. koulu on kolmisarjainen (kolme luokkaa / ikäluokka) ja kolmannen luokan matematiikkaan haluttaisiin jokaiselle luokalle lisätä jakotunti, se maksaisi ko. koulun kolmannen luokan osalta noin 7500 €.

Samanaikaisopettajuus tai yhteisopettajuus ovat laajasti käytössä Vantaalla. Tässä mallissa oppilaiden ja opetushenkilöstön suhdeluku saadaan kestäväälle pohjalle ja opettajalla on enemmän aikaa oppilaan oppimisen tukemiseen. Lisäksi yhteisopettajuus tutkitusti lisää opettajien hyvinvointia ja jaksamista. Yhteisopettajuuden kustannusvaikutukset voidaan laskea opettajan vuosiansioiden (noin 55 000 eur sivukuluineen) pohjalta. Esimerkiksi, mikäli kouluun palkataan yksi resurssi- / rinnakkais- tai yhteisopettaja, voidaan ryhmiä jakaa pienemmäksi opettajan tuntimäärän mukaisilla tunneilla. Liitteen laskelmasta näkee keskimääräisen opetusryhmän pienentämisen kustannusvaikutukset. Jos esimerkiksi pienennettäisiin keskimääräistä opetusryhmäkoko kahdella oppilaalla, sen kustannusvaikutus olisi noin 9,1 Me.

Oppiaineiden tuntimäärän lisääminen

Valtakunnallisessa asetuksessa perusopetuksen tuntijaosta määritellään oppilaiden minimivuosiopetusvuorokauden tuntimäärä vuosiluokilla 1–9 kussakin oppiaineessa. Kunnat voivat lisätä paikalliseen tuntijakoon vuosiviikkotunteja yli valtakunnallisen minimimäärän.

Tällä hetkellä valtakunnallinen minimituntimäärä on 225 vuosiviikkotuntia perusopetuksen aikana. Vantaan perusopetuksen tuntimäärä on yhteensä 231 vuosiviikkotuntia. Vantaalla opetetaan yli minimituntimäärän

- 1 vvt äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 1 vvt matematiikkaa vuosiluokilla 1–2
- 1 vvt B1-kieltä vuosiluokilla 8–9 sekä
- 2 vvt valinnaisia aineita.
- Lisäksi Vantaalla opetetaan 1 vvt tunne- ja vuorovaikutusopetusta.

Valtakunnalliseen minimituntimäärään lisätään kolme vuosiviikkotuntia 1.8.2025 alkaen siten, että 1–2 vuosiluokille lisätään 1 vvt äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 1 vvt matematiikkaa. Lisäksi vuosiluokille 3–6 lisätään yksi vuosiviikkotunti äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Lisättyjen vuosiviikkotuntien sijoittuminen tietylle vuosiluokalle määräytyy paikallisen päätöksen mukaisesti.

Vantaa on usein lisännyt tunteja paikalliseen tuntijakoon etupainotteisesti ennen valtakunnallisia päätöksiä. Näin on toimittu myös 1–2 luokkien matematiikan sekä äidinkielen ja kirjallisuuden tuntien osalta, jotka ovat olleet Vantaan tuntijaossa 1.8.2023 alkaen. Vuoden 2025 elokuusta alkaen Vantaan tuntijakoon tulee näin ollen lisättäväksi yksi vuosiviikkotunti äidinkieltä ja kirjallisuutta jollekin vuosiluokista 3–6.

Vantaan suomenkielisen perusopetuksen rehtoreilta kysyttiin syksyllä 2023 mielipidettä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan tuntien lisäämiseen Vantaan tuntijakoon 1–2 luokille niin, että Vantaan tuntijaossa olisi jälleen kaksi vuosiviikkotuntia yli valtakunnallisen minimin 1.8.2025 alkaen. Rehtorit olivat lähes yksimielisesti sitä mieltä, että 1–2 luokkien vuosiviikkotuntimäärä on riittävä valtakunnallisen minimin mukaisesti eikä vuosiviikkotuntien lisäystä yli valtakunnallisen minimin kannatettu. Tuntijaon vuosiviikkotuntimäärän lisäämisen sijaan rehtorit kannattivat muita tapoja tukea opetusta ja oppimista (esim. yhteisopettajuuden vahvistaminen) ja valtionosuuden kasvun ohjaamista oppilaiden koulunkäyntiä tukeviin resursseihin, esimerkiksi kouluvalmentajiin.

Yhden vuosiviikkotunnin hinta vuosiluokilla 1.–6. on noin 350.000 euroa Vantaalla. Valtion lisättyä oppitunteja 1.8.2025 alkaen 1.–2. vuosiluokalle äidinkielen ja matematiikkaan, niin perusopetuksen virkamiesjohto esitti rehtoreiden näkemyksen mukaisesti, että vuodesta 2025 alkaen oppituntimäärän noston vuoksi kasvavat valtionosuudet lisätään Vantaan vuoden 2025 kehukseen kouluvalmentajiin. Tällä valtionosuuden kasvulla saadaan vuosiluokkien 7.–9. opetusta antaville kaikille 20:lle koululle kouluvalmentajat 1.8.2025 alkaen. Lukuvuosina 2023–24 ja 2024–25 valtion hankerahoituksella on toiminut 11 kouluvalmentajaa 7.–9.luokkien kouluissa. Tästä kokemukset ovat olleet erinomaisia ja kun hankerahoitus päättyy, on tärkeää saada jatkettua ja laajennettua uutta hyväksi koettua vaikuttavaa toimintaa.

Tutkimusnäyttö ryhmäkoon vaikutuksista oppimiseen ja hyvinvointiin on ristiriitaista

Ryhmäkoon vaikutuksesta oppimiseen on keskusteltu pitkään, ja aihe kiinnostaa myös mediaa. Asiaa on tutkittu laajasti niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Kiinnostuksen keskiössä on ollut kysymys siitä, onko luokkakoolla merkitystä sille, miten hyvin oppilaat oppivat tai miten he viihtyvät koulussa. Tutkimusasetelmia haastaa se, että oppimiseen vaikuttavat laajasti monet opetukseen ja oppilaisiin liittyvät tekijät. Oppilaita ei jaeta koulussa luokkiin satunnaisesti, vaan koulut rakentavat opetusryhmät pedagogisin perustein, joissa huomioidaan oppilaiden yksilölliset tarpeet. Ryhmäkoon pienentämisen

vaikutusta lapsen ja nuoren oppimiseen, työrauhan ja turvallisuuden kokemukseen, koulukiusaamisen määrään sekä opettajien työhyvinvointiin ei voida todeta suoralla korrelaatiolla. Alla on esitetty keskeisiä huomioita viimeaikaisista tutkimuksista ja kansallisesta arvioinnista.

Ainoa Suomessa toistaiseksi julkaistu luokkakoon vaikutusta arvioiva tutkimusteos (Kupiainen & Hienonen 2016, [Luokkakoko \(jyu.fi\)](https://jyu.fi)) tuo esiin laajasti luokkakoon vaikutusten tutkimisen problematiikkaa. Teoksessa esitellään luokkakoon vaikutuksista saatua vähäistä tutkimusnäyttöä. Kirjoittajat huomauttavat, että vaikka tutkimuksessa ei löydetä selkeää yhteyttä luokkakoon, oppimistulosten ja kouluhyvinvoinnin välillä se ei tarkoita, etteikö luokkakoolla voisi olla yhteyttä tai jopa vaikutusta oppilaiden oppimiseen tai oppimisasenteisiin. Etenkin suomalaisen tutkimusnäyttöön perustuvien tutkimustulosten voidaan kirjoittajien mukaan sen sijaan katsoa osoittavan, että luokanmuodostus toimii peruskouluissamme tavalla, joka huomioi oppilaiden tarpeiden ja luokkakoon välisen yhteyden käytettävissä olevien resurssien puitteissa siten, että se tasaa luokkakoon vaikutusta. Toisaalta esimerkiksi Syrénin ja kollegoiden (2022) tutkimuksen mukaan suurempi luokkakoko aiheuttaa enemmän käytöshäiriöitä ja pienen, mutta tilastollisesti merkitsevän oppimistulosten laskun. Luokkakoon vaikutus oppimistuloksiin on tutkimuksen mukaan kuitenkin pieni, mikä jättää avoimeksi kysymyksen siitä, kuinka kustannustehokkaasti oppimistuloksia voidaan parantaa luokkakokoa pienentämällä. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8989-7>

Saloviita ym. tutkimuksissa käy ilmi, että pienemmällä luokkakoolla on ollut keskimäärin myönteinen vaikutus, mutta vaikutus on kuitenkin jäänyt vähäiseksi, kun sitä vertaa muihin keinoihin parantaa kouluoppimista. Samalla käy ilmi, että luokkakoon pienentäminen on yksi huonoimmista vaihtoehdoista suhteessa sen vaatimiin muihin keinoihin kalliimpiin kustannuksiin. Tutkimustuloksilla on osoitettu, ettei luokkakoolla ollut yhteyttä oppilaiden mitattuun osaamiseen eikä koulua koskeviin asenteisiin, kun ryhmäkoko vaihteli välillä 10–30. Joissain ulkomaisissa tutkimustuloksissa on havaittu oppimistulosten lievä positiivinen yhteys ryhmäkokoon. Suomessa yhteys voi kuitenkin olla erilainen. Alatupa (2007) jopa raportoi, että oppimistulokset olivat isommissa luokissa jopa parempia ryhmäkokoon 28 asti. Tosin kaikkein suurimmissa luokissa erinomaiset oppimistulokset voivat johtua siitä, että ne olivat painotettuja erikoisluokkia, joiden oppilaat olivat valikoituja. [saloviita.kasvatus.2.2017.pdf \(jyu.fi\)](https://saloviita.kasvatus.2.2017.pdf)

Karvin (2018) Työrauhan ja turvallisen oppimisympäristön arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa –arviointiraportin koulukohtaisen kyselyn vastausten mukaan häiriökäyttäytymiseen vaikuttavat eniten opettajan käyttämät opetusmenetelmät ja opetuksen ajankohta. Koulukohtaisen kyselyn vastausten mukaan työrauhaa parantavat myös pieni luokka- tai ryhmäkoko, mahdollisuus pienryhmätyöskentelyyn tai luokan jakoon sekä koulunkäyntiavustajien tukeen tunneilla. Oppilaiden sekä opettajien käsitysten mukaan luokka- tai ryhmäkoon ja koulun oppilasmäärän kasvaessa opettajien puuttuminen häiriö- ja ongelmatilanteisiin luokkahuoneissa hidastui selvästi [KARVI_0618.pdf](#)

Ryhmäkoon vaikutus opettajien hyvinvointiin ja jaksamiseen on yhtä lailla vaikeasti osoitettavista. Tutkimusten mukaan opettajan työn fyysistä kuormitusta lisäävät työpäivien pirstaleisuus ja kiire, melu, taukojen vähyys tai puute, koulutilojen puutteellinen kunto sekä työjärjestystekniset tai resursseihin liittyvät seikat. Psykykkistä kuormitusta lisäävät työn vastuullisuus sekä vaativat vuorovaikutustilanteet niin oppilaiden, huoltajien kuin muun työyhteisön kanssa. (s. 28–31, Yrttiaho, R. ja Posio S., 2021, Opettajan työhyvinvointikirja, PS-kustannus). Riittävät koulun resurssit, opettajien välinen yhteistyö ja esimiehen tuki sekä opettajan pystyvyysuskomusten vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä työn kuormituksen vähentämisen ja työn imun lisäämisen kannalta. [978-951-39-8324-6.pdf \(jyu.fi\)](https://978-951-39-8324-6.pdf): OAJ on listannut opettajia kuormittaviksi tekijöiksi mm. vaikeudet pitää taukoja työpäivän aikana, jatkuvat keskeytykset, epäselvät tai puutteelliset ohjeet, puutteellinen perehdytys, liian suuri työmäärä

suhteessa työaikaan, työympäristön puutteet, haasteelliset vuorovaikutustilanteet oppilaiden tai huoltajien kanssa sekä häiriöt työyhteisössä

<https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/tyohyvinvointi/tyokuormitus/>.

Oppilaiden ja henkilöstön kuuleminen

Laaja oppilaiden ja koulun henkilöstön osallistaminen ja kokemusten kartoittaminen ei ole nykyresursseilla mahdollista. Tähän tarvittaisiin objektiivista tutkimuksenasettelua ja jokaisella opettajalla ja/tai oppilaalla tulisi olla ymmärrys koulutuksen järjestämisen reunaehdoista. Opetushenkilöstöä on kuitenkin kuultu kansallisestikin meneillään olevan oppimisen tuen uudistamisen kartoituksessa, missä samalla on otettu kantaa tässä selvityksessä pyydettyihin asioihin. Lakivalmistelussa on tuotu esiin, että nykyiset tuen hallinnolliset rakenteet kuormittavat opettajia ja ryhmiin integroitujen tuen oppilaiden määrä voi nousta kohtuuttoman suureksi. Näihin haetaan ratkaisua lain valmistelun kautta. Vantaan kaupungin LAAVA-arvioinnilla ja KUNTA 10 arvioinnissa esiin nostettuja näkemyksiä huomioidaan kehittämistoimenpiteissä.

Aktiivinen vuoropuhelu kasvatuksen ja oppimisen hallinnon sekä koulujen oppilaiden ja henkilöstön välillä on tärkeä keino kartoittaa säännöllisesti eri toimijoiden kokemuksia ja toiveita. Opettajakuntaa tavataan säännöllisesti työkokousten ja koulutusten tiimoilta, joissa käydään avointa keskustelua. Perusopetuksen aluepäälliköt järjestävät alueidensa kouluilla säännöllisesti navigointikeskusteluja, joissa käydään vuoropuhelua koulujen henkilöstön kanssa koulujen tilanteesta.

Oppilaiden oppimista, hyvinvointia, turvallisuuden tunnetta ja koulussa viihtymistä voidaan tutkitusti tukea opetusryhmien pienentämisen lisäksi monilla muilla keinoilla. Tärkeitä resursseja oppimisen tuessa ovat erityisopettajat, koulunkäynnin ohjaajat, resurssiopettajat ja monikieliset ohjaajat. Lisäksi Vantaalla pilotoidaan yläkouluissa kouluvalmentajatoimintaa vuosina 23–25.

Valtuustoaloitteen vastauksen yhteenveto:

Oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin sekä opetushenkilöstön työhyvinvointiin vaikuttavat laajasti monet tekijät. Luokkako ja keskimääräinen opetusryhmä koko sekä erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien määrä vaikuttavat keskeisesti oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin sekä opetushenkilöstön työhyvinvointiin ja mahdollisuuksiin ohjata ja kohdata oppilaita yksilöllisesti.

Vantaan luokkakokojen keskiarvo on pienentynyt todella merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, luokkakoon keskiarvo on laskenut vuosiluokilla 1.-6. vajaalla neljällä oppilaalla (24,5 -> 20,8). Vantaan luokkakoot ja keskimääräiset opetusryhmäkoot ovat kuuden suurimman kaupungin keskitasoa. Vantaa pystyy nykyisillä keskimääräisillä luokka- ja opetusryhmäkoolla tarjoamaan opetusta ja muodostamaan opetusryhmät perusopetuslain vaatimusten mukaisesti niin, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Mikäli päätettäisiin lähteä tekemään lisäpanostuksia perusopetuksen luokka- tai opetusryhmäkoon pienentämiseen, tulisi valita tehdäänkö pienennystä luokkakokoon vai keskimääräiseen opetusryhmäkokoon.

Luokkakokojen pienentäminen mm. lisäisi luokanopettajan ja luokanvalvojan oppilaantuntemusta, käytettävissä olevaa aikaa yhtä oppilasta ja hänen huoltajiaan kohden sekä tulisi oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Jos luokkakokoja päätettäisiin pienentää, niin se tarkoittaisi lähes kaikkien koulujen laajennusten rakentamista, sillä koulutilamme on optimoitu nykyiselle oppilasmäärälle. Tällä hetkellä aina kun oppilasmäärä kasvaa, rakennamme lisää koulutilaa. Samaa tarkoittaisi luokkakokojen pienentäminen, jos pienentäisimme nykyisiä luokkakokoja, niin vastaavat tilat tulisi rakentaa. Vantaan perusopetuksessa on noin 60 koulurakennusta ja niiden lähes kaikkien yhtäaikainen tai muutamankin vuoden sisällä tehtävä laajennusprojekti olisi perin hankala toteuttaa jo tälläkin hetkellä ylikuormitetulle toimitilajohtamisen palvelualueelle.

Mikäli päätettäisiin pienentää Vantaan keskimääräistä luokkakokoa (noin 21 oppilasta) kahdella oppilaalla noin 19 oppilaaseen, se maksaisi yhteensä noin 12,2 miljoona euroa. Tästä henkilöstökustannusten osuus olisi 9,6 M€ ja tilakustannusten (vuokrat ja siivous) 2,6 Me. Tämän lisäksi tulisi tarvittavan lisärakentamisen investointikustannukset.

Keskimääräistä opetusryhmäkokoa voidaan pienentää rakentamatta lisää koulutiloja palkkaamalla lisää opettajia ja lisäämällä yhteisopettajuutta sekä jakamalla nykyisiä opetusryhmiä entistä pienemmiksi jakotunneilla.

Mikäli päätettäisiin pienentää keskimääräistä opetusryhmäkokoja kahdella oppilaalla, sen kustannusvaikutus olisi noin 9,1 Me.

Perusopetuksen virkahenkilöjohto toteaa valtuustoaloitteeseen liittyen seuraavaa:

Sekä luokkakokoja pienentämällä että keskimääräistä opetusryhmäkokoja pienentämällä ilman luokkakoon pienentämistä päästään samaan tulokseen siten, että oppilaat saavat opetusta, ohjausta ja tukea oppimiseen samassa oppilas- opettajasuhteessa, eli oppituntien aikana yhdellä opettajalla on keskimäärin sama määrä oppilaita. Opetusryhmäkoon pienentäminen on kuitenkin kustannustehokkaampaa, koska se ei vaadi lisätiloja eikä niiden ylläpitoa.

Yhteenveto eri vaihtoehtojen hyödyistä:

- Luokkakoon pienentämisen etuna verrattuna opetusryhmäkoon pienentämiseen on luokanopettajan ja luokanvalvojan parempi oppilaantuntemus ja pienempi määrä huoltajia yhteistyökumppaneina.
- Keskimääräisen opetusryhmäkoon pienentäminen esimerkiksi jakotuntien ja samanaikaisopettajien avulla parantaisi mahdollisuuksia jakaa luokka pedagogisesti erilaisiin ryhmiin. Tämä mahdollistaisi myös kahden tai useamman opettajan yhteistyön, jossa opettajat voivat hyödyntää toistensa vahvuuksia. Tällöin oppilaat hyötyvät opettajien erilaisesta osaamisesta, ja samalla opettajat oppivat toisiltaan.

Tarkastelluista vaihtoehtoista taloudellisesti ja ekologisesti kestävämpi tapa olisi pienentää keskimääräistä opetusryhmäkokoja lisäämällä jakotunteja, resurssiopettajia, laaja-alaisia erityisopettajia, luokan sekä aineenopettajia ja vahvistaa rakenteita, joissa opettajan työ pohjautuu pari- ja/tai tiimityöhön. Opettajamäärän lisääminen suhteessa oppilasmäärään lisäisi oppilaiden ja henkilöstön myönteistä vuorovaikutusta ja työskentelyn hyvinvointia. Tämä tukee myös perusopetuslain tuomaa veloitetta huomioida opetusryhmiä muodostettaessa, että opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Mikäli päätettäisiin lähteä pienentämään joko luokkakokoja tai keskimääräisiä opetusryhmäkokoja, niin perusopetuksen johtavat virkahenkilöt näkevät keskimääräisen opetusryhmäkoon pienentämisen tarkoituksenmukaisempana ja kokonaistaloudellisesti edullisempana vaihtoehtona. Tällöin välttyttäisiin

lisärakentamiselta ja sen aiheuttamilta lisäkustannuksilta, lisärakentamisen negatiivisilta ympäristövaikutuksilta sekä kasvavilta ylläpitokustannuksilta.

Luokkakoon tai opetusryhmäkoon mahdollista pienentämistä punnittaessa on hyvä arvioida myös muita tutkittuja keinoja oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseen ja näihin liittyviä vaihtoehtoiskustannuksia, jotta käytössä olevat resurssit hyödynnetään optimaalisesti. Tutkimusnäyttö osoittaa, että niihin haasteisiin, joihin luokkakoon pienentämisellä haetaan ratkaisua, on löydettävissä myös muita, taloudellisesti kohtuuhintaisempia ratkaisuja. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi vantaalaisten oppimisessa ja koulunkäynnissä tukea tarvitsevien oppijoiden monipuolisten tuen resurssien vahvistaminen (laaja-alainen erityisopetus, opetuskielen tuki, S2 opetus, oman äidinkielen opetus). Lisäksi voitaisiin harkita esimerkiksi Vantaalla jo menestyksekkäästi pilotoidun kouluvalmentaja- ja monikielisen ohjaajaresurssin laajentamista/vahvistamista sekä erilaisia tutorointi- ja mentorointimalleja, joilla tuettaisiin opettajien osaamisen kehittämistä.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 23

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Keskustan valtuustoryhmälle, Kristillisdemokraattien valtuustoryhmälle, Liike Nyt valtuustoryhmälle, Vasemmistoliiton valtuustoryhmälle, Perussuomalaisten valtuustoryhmälle, Vihreiden valtuustoryhmälle ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmälle sekä 4 muulle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan perusopetuksen koulujen yleisopetuksen luokkakoot ovat 14–28 oppilasta/luokka. Perusopetuksen kouluille osoitettu rahoitus perustuu yhdenvertaiseen rahoituslaskelmaan, jossa huomioidaan: oppilasmäärä, erityisen tuen oppilaiden määrä, vuosiluokalla opetettavien oppituntien määrä ja erityisopettajaresurssi sekä muita muuttujia. Rahoituslaskelma on sellainen, että eri koulujen oppilaat ovat lähtökohtaisesti yhdenvertaisessa asemassa ja opetus voidaan järjestää keskimäärin samankokoisissa opetusryhmissä samankaltaisissa kouluissa. Ne koulut, jotka saavat tarveperusteista koulutuksellista tasa-arvorahoitusta merkittävästi, voivat antaa opetusta hiukan pienemmissä opetusryhmissä tai palkata enemmän erityisopettajia ja /tai koulunkäynninohjaajia.

Luokkakoon vaikutuksiin liittyvissä tarkasteluissa on tärkeä erottaa seuraavat käsitteet:

Luokkakoko tarkoittaa hallinnollista yleisopetuksen (ei pienryhmäopetus) perusyksikköä, josta luokanopettaja tai luokanvalvoja vastaa. Vantaan yleisopetuksen luokkakoon keskiarvo vuosiluokilla 1.–9. on 20,8 oppilasta, 1.–6. -luokilla 20,7 ja 7.–9. -luokilla 20,9 (tilastointipäivä 2023).

Keskimääräinen opetusryhmäkoko tarkoittaa sen opetusryhmän kokoa, jossa oppilas keskimäärin opiskelee. Keskimääräinen ryhmäkoko on pienempi kuin luokkakoko, koska siinä huomioidaan

jakotunnit, samanaikaisopetus ja palkkitunnit. Vantaan perusopetuksen keskimääräinen opetusryhmäkoko vuosiluokilla 1.–9. on 16,45 (tilastointipäivä 2023)

Jakotunti tarkoittaa sitä, että luokka jaetaan kahteen osaan. Tällöin esimerkiksi aamulla klo 8–9 puolet luokasta opiskelee opettajan johdolla ja vasta klo 9 kouluun tulee toinen puolikas luokkaa. Koko luokka yhdessä opiskelee klo 9–13 ja aamulla klo 8 kouluun tulleet pääsevät kotiin klo 13 ja klo 13–14 myöhemmin kouluun tullut puolikas luokkaa opiskelee.

Ryhmäkoon tämänhetkinen tilanne ja kehitys

Vantaan keskimääräinen opetusryhmäkoko vuosiluokilla 1–9 on kuuden suurimman kaupungin vuonna 2023 valmistuneessa vertailussa (vuoden 2021 tilastointipäivä) toiseksi pienin: Espoo 16,2, Helsinki 17,3, Oulu 18,5, Turku 20,6 ja Vantaa 17,1. Vantaan luokkakokojen keskiarvo on pienentynyt todella merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, luokkakoon keskiarvo on laskenut vuosiluokilla 1.-6. vajaalla neljällä oppilaalla 24,5 -> 20,7.

Eri alueiden väestömäärän kehitys ja olemassa olevat koulutilat vaikuttavat luokkakokoihin. Tämä ei tarkoita, että keskimääräinen opetusryhmäkoko on suurempi niissä kouluissa, joissa luokkakoko on suurempi kuin Vantaalla keskimäärin, sillä jokainen oppilas tuo rahoitusta koulun talousarvioon. Oppilaaksiotto on määritelty aluepäällikön ja ruotsinkielisen palvelualuejohtajan toimivaltaan. He pyrkivät tasaamaan oppilasmäärää alueensa koulujen välillä tarkoituksenmukaisesti siten, että kouluilla olisi mahdollista rakentaa hallinnolliset luokkakoot ja keskimääräiset opetusryhmäkoot keskiarvoja mukaillen sekä oppilaiden ja opetusryhmien tarpeet huomioiden.

Vantaalla jokainen koulu saa yhtenevällä laskentamallilla sekä Koulutuksellisen tasa-arvoindeksien (KOTA-indeksi) pohjalta lasketun kokonaisbudjetin. Koulun rehtori, johtoryhmää kuultuaan, päättää tarkoituksenmukaiset ja parhaat mahdolliset opetusjärjestelyt annetuilla määrärahoilla ja käytössä olevilla tiloilla. Koulut päättävät budjettinsa puitteissa oppilaiden tarpeet huomioiden luokkakoista, opetusryhmien ja jakotuntien määrästä, resurssiopettajien ja laaja-alaisten erityisopettajien määrästä sekä tuen järjestämisestä joko pienryhmissä tai integroituna. Edellä mainitut seikat vaikuttavat siihen, minkä kokoiset luokkakoot ovat ja mitkä ovat keskimääräiset opetusryhmäkoot.

Vaihtoehdot ryhmäkokojen pienentämiseen

Ryhmäkokojen pienentämiseen on teoriassa kaksi eri mahdollisuutta;

1) pienentää luokkakokoa tai

2) pienentää keskimääräistä opetusryhmäkokoa, joka tapahtuu lisäämällä jakotunteja ja/tai samanaikaisopettajia.

Luokkakoon pienentämisen talousvaikutuksia kuvataan oheisessa liitteessä 1. Luokkakokojen pienentämisen kustannusvaikutuksia ei tule ainoastaan oppilasmäärän jakamisesta pienempiin ryhmiin ja opettajien määrän kasvusta, vaan vaikutukset ulottuvat myös tilakustannuksiin, koska uusille ryhmille tulee saada opetukseen käytettäviä tiloja.

Liitteenä olevasta aineistosta voidaan esimerkiksi todeta, että mikäli päätettäisiin pienentää Vantaan keskimääräistä luokkakokoa (noin 21 oppilasta) kahdella oppilaalla noin 19 oppilaaseen, se maksaisi yhteensä noin 12,2 miljoonaa euroa. Tästä henkilöstökustannusten osuus on 9,6 M€ ja tilakustannusten (vuokrat ja siivous) 2,6 Me.

Jakotunnit ovat kouluissa myös laajasti käytössä opetusryhmien pienentämiseen, mutta vaihteluväli voi olla suuri koulujen välillä tai jopa koulun sisällä. Rehtori päättää jakotuntien käytöstä vuosittain

työjärjestyksen ja lukuvuosisuunnitelman laadinnan yhteydessä. Tietyissä oppiaineissa (kotitalous, fysiikka ja kemia) opetusryhmäkoon työturvallisuussuositus on 16 oppilasta. Jakotuntien kustannusvaikutus voidaan laskea opettajan keskimääräisen tuntiannon mukaan. Yhden vuosiviikkotuntin hinta on noin 2500 €. Jos esim. koulu on kolmisarjainen (kolme luokkaa / ikäluokka) ja kolmannen luokan matematiikkaan haluttaisiin jokaiselle luokalle lisätä jakotunti, se maksaisi ko. koulun kolmannen luokan osalta noin 7500 €.

Samanaikaisopettajuus tai yhteisopettajuus ovat laajasti käytössä Vantaalla. Tässä mallissa oppilaiden ja opetushenkilöstön suhdeluku saadaan kestäväälle pohjalla ja opettajalla on enemmän aikaa oppilaan oppimisen tukemiseen. Lisäksi yhteisopettajuus tutkitusti lisää opettajien hyvinvointia ja jaksamista. Yhteisopettajuuden kustannusvaikutukset voidaan laskea opettajan vuosiansioiden (noin 55 000 eur sivukuluineen) pohjalta. Esimerkiksi, mikäli kouluun palkataan yksi resurssi- / rinnakkais- tai yhteisopettaja, voidaan ryhmiä jakaa pienemmäksi opettajan tuntimäärän mukaisilla tunneilla. Liitteen laskelmasta näkee keskimääräisen opetusryhmän pienentämisen kustannusvaikutukset. Jos esimerkiksi pienenettäisiin keskimääräistä opetusryhmäkokoja kahdella oppilaalla, sen kustannusvaikutus olisi noin 9,1 Me.

Oppiaineiden tuntimäärän lisääminen

Valtakunnallisessa asetuksessa perusopetuksen tuntijaosta määritellään oppilaiden minimivuosisiikkotuntimäärä vuosiluokilla 1–9 kussakin oppiaineessa. Kunnat voivat lisätä paikalliseen tuntijakoon vuosiviikkotunteja yli valtakunnallisen minimimäärän.

Tällä hetkellä valtakunnallinen minimituntimäärä on 225 vuosiviikkotuntia perusopetuksen aikana. Vantaan perusopetuksen tuntimäärä on yhteensä 231 vuosiviikkotuntia. Vantaalla opetetaan yli minimituntimäärän

- 1 vvt äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 1 vvt matematiikkaa vuosiluokilla 1–2
- 1 vvt B1-kieltä vuosiluokilla 8–9 sekä
- 2 vvt valinnaisia aineita.
- Lisäksi Vantaalla opetetaan 1 vvt tunne- ja vuorovaikutusopetusta.

Valtakunnalliseen minimituntimäärään lisätään kolme vuosiviikkotuntia 1.8.2025 alkaen siten, että 1–2 vuosiluokille lisätään 1 vvt äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 1 vvt matematiikkaa. Lisäksi vuosiluokille 3–6 lisätään yksi vuosiviikkotunti äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Lisättyjen vuosiviikkotuntien sijoittuminen tietylle vuosiluokalle määräytyy paikallisen päätöksen mukaisesti.

Vantaa on usein lisännyt tunteja paikalliseen tuntijakoon etupainotteisesti ennen valtakunnallisia päätöksiä. Näin on toimittu myös 1–2 luokkien matematiikan sekä äidinkielen ja kirjallisuuden tuntien osalta, jotka ovat olleet Vantaan tuntijaossa 1.8.2023 alkaen. Vuoden 2025 elokuusta alkaen Vantaan tuntijakoon tulee näin ollen lisättäväksi yksi vuosiviikkotunti äidinkieltä ja kirjallisuutta jollekin vuosiluokista 3–6.

Vantaan suomenkielisen perusopetuksen rehtoreilta kysyttiin syksyllä 2023 mielipidettä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan tuntien lisäämiseen Vantaan tuntijakoon 1–2 luokille niin, että Vantaan tuntijaossa olisi jälleen kaksi vuosiviikkotuntia yli valtakunnallisen minimin 1.8.2025 alkaen. Rehtorit olivat lähes yksimielisesti sitä mieltä, että 1–2 luokkien vuosiviikkotuntimäärä on riittävä valtakunnallisen minimin mukaisesti eikä vuosiviikkotuntien lisäystä yli valtakunnallisen minimin kannatettu. Tuntijaon vuosiviikkotuntimäärän lisäämisen sijaan rehtorit kannattivat muita tapoja tukea opetusta ja oppimista

(esim. yhteisopettajuuden vahvistaminen) ja valtionosuuden kasvun ohjaamista oppilaiden koulunkäyntiä tukeviin resursseihin, esimerkiksi kouluvalmentajiin.

Yhden vuosiviikkotunnin hinta vuosiluokilla 1.–6. on noin 350.000 euroa Vantaalla. Valtion lisättyä oppitunteja 1.8.2025 alkaen 1.–2. vuosiluokalle äidinkielen ja matematiikkaan, niin perusopetuksen virkamiesjohto esitti rehtoreiden näkemyksen mukaisesti, että vuodesta 2025 alkaen oppituntimäärän noston vuoksi kasvavat valtionosuudet lisätään Vantaan vuoden 2025 kehukseen kouluvalmentajiin. Tällä valtionosuuden kasvulla saadaan vuosiluokkien 7.–9. opetusta antaville kaikille 20:lle koululle kouluvalmentajat 1.8.2025 alkaen. Lukuvuosina 2023–24 ja 2024–25 valtion hankerahoituksella on toiminut 11 kouluvalmentajaa 7.–9.luokkien kouluissa. Tästä kokemukset ovat olleet erinomaisia ja kun hankerahoitus päättyy, on tärkeää saada jatkettua ja laajennettua uutta hyväksi koettua vaikuttavaa toimintaa.

Tutkimusnäyttö ryhmäkoon vaikutuksista oppimiseen ja hyvinvointiin on ristiriitaista

Ryhmäkoon vaikutuksesta oppimiseen on keskusteltu pitkään, ja aihe kiinnostaa myös mediaa. Asiaa on tutkittu laajasti niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Kiinnostuksen keskiössä on ollut kysymys siitä, onko luokkakoolle merkitystä sille, miten hyvin oppilaat oppivat tai miten he viihtyvät koulussa. Tutkimusasetelmia haastaa se, että oppimiseen vaikuttavat laajasti monet opetukseen ja oppilaisiin liittyvät tekijät. Oppilaita ei jaeta koulussa luokkiin satunnaisesti, vaan koulut rakentavat opetusryhmät pedagogisin perustein, joissa huomioidaan oppilaiden yksilölliset tarpeet. Ryhmäkoon pienentämisen vaikutusta lapsen ja nuoren oppimiseen, työrauhan ja turvallisuuden kokemukseen, koulukiusaamisen määrään sekä opettajien työhyvinvointiin ei voida todeta suoralla korrelaatiolla. Alla on esitetty keskeisiä huomioita viimeaikaisista tutkimuksista ja kansallisesta arvioinnista.

Ainoa Suomessa toistaiseksi julkaistu luokkakoon vaikutusta arvioiva tutkimusteos (Kupiainen & Hienonen 2016, [Luokkakoko \(jyu.fi\)](https://www.jyu.fi/luokkakoko)) tuo esiin laajasti luokkakoon vaikutusten tutkimisen problematiikkaa. Teoksessa esitellään luokkakoon vaikutuksista saatua vähäistä tutkimusnäyttöä. Kirjoittajat huomauttavat, että vaikka tutkimuksessa ei löydetä selkeää yhteyttä luokkakoon, oppimistulosten ja kouluhyvinvoinnin välillä se ei tarkoita, etteikö luokkakoolle voisi olla yhteyttä tai jopa vaikutusta oppilaiden oppimiseen tai oppimisasenteisiin. Etenkin suomalaisen tutkimusnäyttöön perustuvien tutkimustulosten voidaan kirjoittajien mukaan sen sijaan katsoa osoittavan, että luokanmuodostus toimii peruskouluissamme tavalla, joka huomioi oppilaiden tarpeiden ja luokkakoon välisen yhteyden käytettävissä olevien resurssien puitteissa siten, että se tasaa luokkakoon vaikutusta. Toisaalta esimerkiksi Syrénin ja kollegoiden (2022) tutkimuksen mukaan suurempi luokkakoko aiheuttaa enemmän käytöshäiriöitä ja pienen, mutta tilastollisesti merkitsevän oppimistulosten laskun. Luokkakoon vaikutus oppimistuloksiin on tutkimuksen mukaan kuitenkin pieni, mikä jättää avoimeksi kysymyksen siitä, kuinka kustannustehokkaasti oppimistuloksia voidaan parantaa luokkakoko pienentämällä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8989-7>

Saloviita ym. tutkimuksissa käy ilmi, että pienemmällä luokkakoolle on ollut keskimäärin myönteinen vaikutus, mutta vaikutus on kuitenkin jäänyt vähäiseksi, kun sitä vertaa muihin keinoihin parantaa kouluoppimista. Samalla käy ilmi, että luokkakoon pienentäminen on yksi huonoimmista vaihtoehdoista suhteessa sen vaatimiin muihin keinoihin kalliimpiin kustannuksiin.

Tutkimustuloksilla on osoitettu, ettei luokkakoolle ollut yhteyttä oppilaiden mitattuun osaamiseen eikä koulua koskeviin asenteisiin, kun ryhmäkoko vaihteli välillä 10–30. Joissain ulkomaisissa tutkimustuloksissa on havaittu oppimistulosten lievä positiivinen yhteys ryhmäkoko. Suomessa yhteys voi kuitenkin olla erilainen. Alatupa (2007) jopa raportoi, että oppimistulokset olivat isommissa luokissa

jopa parempia ryhmäkokoja 28 asti. Tosin kaikkein suurimmissa luokissa erinomaiset oppimistulokset voivat johtua siitä, että ne olivat painotettuja erikoisluokkia, joiden oppilaat olivat valikoituja.

[saloviita.kasvatus.2.2017.pdf \(jyu.fi\)](#)

Karvin (2018) Työrauhan ja turvallisen oppimisympäristön arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa –arviointiraportin koulukohtaisen kyselyn vastausten mukaan häiriökäyttäytymiseen vaikuttavat eniten opettajan käyttämät opetusmenetelmät ja opetuksen ajankohta. Koulukohtaisen kyselyn vastausten mukaan työrauhaa parantavat myös pieni luokka- tai ryhmäkoko, mahdollisuus pienryhmätyöskentelyyn tai luokan jakoon sekä koulunkäyntiavustajien tukeen tunneilla. Oppilaiden sekä opettajien käsitysten mukaan luokka- tai ryhmäkoko ja koulun oppilasmäärän kasvaessa opettajien puuttuminen häiriö- ja ongelmatilanteisiin luokahuoneissa hidastui selvästi [KARVI_0618.pdf](#)

Ryhmäkoko vaikuttaa opettajien hyvinvointiin ja jaksamiseen on yhtä lailla vaikeasti osoitettavista. Tutkimusten mukaan opettajan työn fyysistä kuormitusta lisäävät työpäivien pirstaleisuus ja kiire, melu, taukojen vähyys tai puute, koulutilojen puutteellinen kunto sekä työjärjestystekniset tai resursseihin liittyvät seikat. Psykkistä kuormitusta lisäävät työn vastuullisuus sekä vaativat vuorovaikutustilanteet niin oppilaiden, huoltajien kuin muun työyhteisön kanssa. (s. 28–31, Yrttiaho, R. ja Posio S., 2021, Opettajan työhyvinvointikirja, PS-kustannus). Riittävät koulun resurssit, opettajien välinen yhteistyö ja esimiehen tuki sekä opettajan pystyvyysuskomusten vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä työn kuormituksen vähentämisen ja työn imun lisäämisen kannalta. [978-951-39-8324-6.pdf \(jyu.fi\)](#): OAJ on listannut opettajia kuormittaviksi tekijöiksi mm. vaikeudet pitää taukoja työpäivän aikana, jatkuvat keskeytykset, epäselvät tai puutteelliset ohjeet, puutteellinen perehdytys, liian suuri työmäärä suhteessa työaikaan, työympäristön puutteet, haasteelliset vuorovaikutustilanteet oppilaiden tai huoltajien kanssa sekä häiriöt työyhteisössä

<https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/tyohyvinvointi/tyokuormitus/>.

Oppilaiden ja henkilöstön kuuleminen

Laaja oppilaiden ja koulun henkilöstön osallistaminen ja kokemusten kartoittaminen ei ole nykyresursseilla mahdollista. Tähän tarvittaisiin objektiivista tutkimuksenasettelua ja jokaisella opettajalla ja/tai oppilaalla tulisi olla ymmärrys koulutuksen järjestämisen reunaehdoista. Opetushenkilöstöä on kuitenkin kuultu kansallisestikin meneillään olevan oppimisen tuen uudistamisen kartoituksessa, missä samalla on otettu kantaa tässä selvityksessä pyydettyihin asioihin. Lakivalmistelussa on tuotu esiin, että nykyiset tuen hallinnolliset rakenteet kuormittavat opettajia ja ryhmiin integroitujen tuen oppilaiden määrä voi nousta kohtuuttoman suureksi. Näihin haetaan ratkaisua lain valmistelun kautta. Vantaan kaupungin LAAVA-arvioinnilla ja KUNTA 10 arvioinnissa esiin nostettuja näkemyksiä huomioidaan kehittämistoimenpiteissä.

Aktiivinen vuoropuhelu kasvatuksen ja oppimisen hallinnon sekä koulujen oppilaiden ja henkilöstön välillä on tärkeä keino kartoittaa säännöllisesti eri toimijoiden kokemuksia ja toiveita. Opettajakuntaa tavataan säännöllisesti työkokousten ja koulutusten tiimoilta, joissa käydään avointa keskustelua. Perusopetuksen aluepäälliköt järjestävät alueidensa kouluilla säännöllisesti navigointikeskusteluja, joissa käydään vuoropuhelua koulujen henkilöstön kanssa koulujen tilanteesta.

Oppilaiden oppimista, hyvinvointia, turvallisuuden tunnetta ja koulussa viihtymistä voidaan tutkitusti tukea opetusryhmien pienentämisen lisäksi monilla muilla keinoilla. Tärkeitä resursseja oppimisen tuessa ovat erityisopettajat, koulunkäynnin ohjaajat, resurssiopettajat ja monikieliset ohjaajat. Lisäksi Vantaalla pilotoidaan yläkouluissa kouluvalmentajatoimintaa vuosina 23–25.

Valtuustoaloitteen vastauksen yhteenveto:

Oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin sekä opetushenkilöstön työhyvinvointiin vaikuttavat useat tekijät, kuten luokkakoko, keskimääräinen opetusryhmäkoko sekä erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien määrä. Vantaalla luokkakokojen keskiarvo on pienentynyt merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, ja ne ovat kuuden suurimman kaupungin keskitasoa. Nykyisillä luokka- ja ryhmäkoilla Vantaa pystyy tarjoamaan opetusta perusopetuslain vaatimusten mukaisesti.

Keskeiset tiedot eri vaihtoehtoista on koottu seuraavaan taulukkoon:

	Hyödyt	Haasteet ja heikkoudet	Arvioitu kustannus-vaikutus
Luokkakoon pienentäminen	• parantaa oppilaantuntemusta ja oppilaiden hyvinvointia • lisää käytettävissä olevaa aikaa yhtä oppilasta ja hänen huoltajiaan kohden	• vaatisi laajoja koulutilojen laajennuksia, mikä olisi kallista ja vaikeaa toteuttaa • lisärakentamisella on negatiivisia ympäristövaikutuksia • kasvavat ylläpitokustannukset	noin 12,2 miljoonaa euroa, mukaan lukien henkilöstö- ja tilakustannukset Lisäksi investointikustannukset
Keskimääräisen opetusryhmäkoon pienentäminen jakotuntien ja yhteisopettajuuden avulla	• parantaa mahdollisuuksia jakaa luokka pedagogisesti erilaisiin ryhmiin • mahdollistaa kahden tai useamman opettajan yhteistyön, jossa opettajat voivat hyödyntää toistensa vahvuuksia ja vertaisoppimista • oppilaat hyötyvät opettajien erilaisesta osaamisesta • ei vaadi lisätiloja • taloudellisesti edullisempi ja kestävämpi vaihtoehto.	• oppilastuntemuksen vahvistaminen haastavampaa, kun opettajalla edelleen suuri määrä oppilaita	noin 9,1 miljoonaa euroa

Perusopetuksen virkahenkilöjohto suosittelee keskimääräisen opetusryhmäkoon pienentämistä, koska se on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisempaa.

Luokkakoon tai opetusryhmäkoon pienentämisen sijaan on hyvä arvioida myös muita, taloudellisesti edullisempia keinoja tukea oppilaiden hyvinvointia ja oppimista. Esimerkiksi tuen resurssien vahvistaminen (laaja-alainen erityisopetus, S2-opetus, opetuskielen ja oman äidinkielen tuki), opettajien tutorointi- ja mentorointimallit sekä kouluvalmentaja- ja monikielisen ohjaajaresurssin laajentaminen voisivat olla tehokkaita vaihtoehtoja.

Kaupunginhallitus 7.10.2024 § 25

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Keskustan valtuustoryhmälle, Kristillisdemokraattien valtuustoryhmälle, Liike Nyt valtuustoryhmälle, Vasemmistoliiton valtuustoryhmälle, Perussuomalaisten valtuustoryhmälle, Vihreiden valtuustoryhmälle ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmälle sekä 4 muulle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Liitelaskelma valtuustoaloitteeseen koskien luokka- ja opetusryhmäkokojen pienentämistä 15.8.2024, Luokkakoko
- Liitelaskelma valtuustoaloitteeseen koskien luokka- ja opetusryhmäkokojen pienentämistä 15.8.2024, Ryhmäkoko
- Allekirjoitettu Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän sekä 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä

Täytäntöönpano: lakiasiat- ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske, puh. +358 40 620 5080, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo, puh. +358 40 707 1115 (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Ruotsinkielisten palveluiden johtaja Anders Vikström, puh. +358 43 825 7442

(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)